

ВИСНОВОК

рецензента

кандидата педагогічних наук, професора **Ткач Марії Михайлівни**

на дисертацію

Лю Хунюй

«Методика комплексного формування музичного слуху студентів факультетів мистецтв засобами інтегративного навчання»,
поданої на здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії
за спеціальністю 014 – Середня освіта (музичне мистецтво)

Аналіз поданого на рецензування дисертаційного дослідження Лю Хунюй дає підстави для формулювання висновків щодо актуальності теми дослідження, обґрунтованості теоретичних положень та висновків, достовірності отриманих результатів, наукової новизни та практичного значення роботи.

Актуальність обраної для дослідження проблеми без сумніву зумовлюється зростаючими вимогами до підготовки фахівців у сфері музичного мистецтва, що потребує оновлення змісту мистецького навчання шляхом впровадження в музично-педагогічну та музично-виконавську практику інноваційних технологій на засадах міждисциплінарної інтеграції мистецьких дисциплін. Інтеграція мистецьких дисциплін активізує творче мислення студентів, стимулює їх до самостійного аналізу музичних явищ, сприяє розвитку спеціальних музичних здібностей, що потребує глибокого розуміння музичного матеріалу, його структури, стилістики, інтонаційної виразності й безпосередньо пов'язано з розвитком музичного слуху у студентів факультетів мистецтв.

Як відомо музичний слух відноситься до спеціальних музичних здібностей людини, що може формуватися, розвиватися й вдосконалюватися в процесі фахового навчання студентів факультетів мистецтв. Звісно, що підґрунтям для розвитку музичного слуху є вроджена властивість особистості або природні музично-слухові задатки, які формуються на генетичному й психолого-фізіологічному рівнях, але за сприятливих педагогічних умов вони спроможні продемонструвати значний динамічний розвиток і перерости в комплексну багатоаспектну здатність студентів до продукування музично-слухових уявлень у всіх напрямках фахового навчання. Саме тому формування музичного слуху є однією з передумов успішності фахового навчання студентів мистецьких спеціальностей, оскільки без добре розвиненого музичного слуху неможливо повноцінно формувати музичну грамотність студентів, виразність виконання, імпровізаційні, композиційні навички тощо.

З огляду на зазначене, дисертаційну роботу Лю Хунюй вважаємо **актуальною** для розв'язання сучасних проблем музичного навчання студентів у системі вищої мистецької освіти, а вибір теми дослідження є цілком виправданим, своєчасним та перспективним для майбутніх досліджень у сфері педагогіки мистецтва.

Високий ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і результатів наукового пошуку Лю Хунюй підтверджується міцною теоретико-методологічною базою щодо вивчення досліджуваного феномена з психолого-педагогічних та мистецько-творчих позицій. Підтвердженням достовірності й результативності проведеного наукового пошуку слугує цілісне комплексне поєднання здобувачкою теоретичної, методичної та дослідно-експериментальної роботи з формування означеного феномена, логіка розгортання якого є продуманою та переконливою.

У змісті дисертації автором послідовно відображено процес розв'язання визначених завдань на основі об'єкта, предмета та мети дослідження. На різних етапах наукового пошуку дисертантом був обраний комплекс відповідних дослідницьких методів. Серед них: *теоретичні методи* (аналіз наукових джерел, синтез, порівняння, абстрагування, систематизація, класифікація, узагальнення та ін.); група *емпіричних методів* (опитування, бесіди, анкетування, тестування, педагогічне спостереження, моделювання, педагогічний експеримент та ін.), а також *методи математичної статистики* для обробки й аналізу одержаних даних та їх порівняння із вихідними положеннями.

Теоретико-методологічним підґрунтям даного дисертаційного дослідження стали визначені дисертанткою наукові *підходи*, а саме: аксіологічно-ціннісний, особистісно зорієнтований, та інтегративно-прогностичний підходи. Варто підкреслити, що визначені наукові підходи щільно взаємодіють між собою, а їх комплексне застосування лише підсилює дію один одного, що позитивно впливає на формування досліджуваного феномена.

Дисертаційне дослідження Лю Хунюй без сумніву вирізняється **науковою новизною**, яка виявляється в тому, що в роботі *вперше*:

- здійснено цілісний науковий аналіз проблеми комплексного формування музичного слуху студентів факультетів мистецтв засобами інтегративного навчання;

- виокремлено та уточнено сутність ключового поняття дослідження «музичний слух» як основи комплексу музичних здібностей майбутнього вчителя музичного мистецтва, що обґрунтовується позицією, згідно якої кожен із різновидів музичних здібностей може бути представлений наявністю відповідного різновиду музичного слуху або сукупністю декількох різновидів;

- конкретизовано та визначено компонентну структуру, критерії та показники сформованості даного особистісного утворення, а також охарактеризовано високий, середній та низький рівні його сформованості;

- розроблено авторську поетапну методику формування комплексного формування музичного слуху студентів факультетів мистецтв засобами інтегративного навчання;

- удосконалено наукові уявлення щодо сутності поняття «музичний слух» у змісті фахового навчання студентів факультетів мистецтв;

- подальшого розвитку набули форми, методи і засоби формування музичного слуху студентів факультетів мистецтв засобами інтегративного навчання.

На підґрунті теоретичного аналізу наукового доробку американського вченого-психолога К. Е. Сішора щодо класифікації, систематизації й тестування музичних здібностей особистості у дослідженні конкретизовано базові позиції-орієнтири його наукової концепції, серед яких: здатність людини до відчуття й сприймання музичного мистецтва, спроможність особистості до музикування як до активної діяльності, здатність зберігати у пам'яті музичний матеріал, здатність до музичних уявлень, спроможність до актуалізації музичного інтелекту, здатність до емоційного музичного переживання й відчуття та ін.

До безумовних переваг теоретичної частини дисертаційної роботи відносимо **авторське** уточнення сутності поняття «музичний слух», що являє собою спеціальну динамічну здатність особистості до дистанційного сприймання, розпізнавання, оброблення, аналізу, оцінювання і запам'ятовування, а також до вокального та інструментального відтворення музичної інформації на основі функціонування відповідних рецепторів слухового апарату, які забезпечують уловлення й транспортування музично-звукових сигналів до кори головного мозку. Музичний слух майбутніх учителів музичного мистецтва осмислюється як *єдиний музично-слуховий комплекс його різновидів* (гармонійного, мелодійного, тембрового, метро-ритмічного, поліфонічного тощо), його розвиток та вдосконалення залежить від розвитку й удосконалення відповідного різновиду музичного слуху або його декількох різновидів.

До структурних компонентів окресленого поняття автор відносить: *ладово-гармонійний, перцептивно-мелодичний та тембрально-динамічний* компоненти.

Міждисциплінарний потенціал досліджуваного феномена скерував дисертанта до обґрунтування методичних засад, які охоплюють комплекс *педагогічних умов*, серед яких: спонукання студентів факультетів мистецтв до саморегуляції у практичній роботі; упровадження новаторського досвіду в музично-вокальну роботу майбутніх учителів музичного мистецтва; заохочення студентів факультетів мистецтв творчими формами роботи. Визначені авторкою педагогічні умови створили сприятливе навчальне середовище для розробки та впровадження в освітній процес методики комплексного формування музичного слуху студентів факультетів мистецтв засобами інтегративного навчання.

У процесі здійснення діагностувальної роботи дисертантом було визначено основні *критерії* розвиненого музичного слуху студентів факультетів мистецтв та підібрано *показники* до них. Відповідно до обраних критеріїв дисертанткою було визначено рівні сформованості означеного феномена, а саме: *високий, середній та низький*, яким було надано якісні та кількісні характеристики. Отримані результати констатувального експерименту засвідчили про повне переважання у відсоткову відношенні *низького* рівня сформованості музичного слуху в студентів факультетів мистецтв над *високим та середнім* рівнями, що

скерувало дисертанта до розробки та експериментальної перевірки методики формування досліджуваного феномена й перевірки її результативності.

Зазначена методика реалізовувалася в три етапи: перший етап – *координаційно-опорний*, був спрямований на формування ладово-гармонічного структурного компоненту музичного слуху за критерієм «Міра асиміляції музичною свідомістю майбутніх учителів музики вертикальних акордових структур». Визначення координаційно-опорного етапу експериментальної методики було підкріплено авторською позицією, що саме ладово-гармонічні слухові відчуття й уявлення є основою для подальшого комплексного формування музичного слуху студентів.

Другий етап – *інтонаційно-розвивальний*, був зосереджений на формуванні перцептивно-мелодичного компоненту музичного слуху за критерієм «Ступінь перцептивно-інтонаційної готовності до сприймання звукової інформації». Послідовність координаційно-опорного та інтонаційно-розвивального етапів експериментальної методики зумовлювалася тим, що формування мелодичного слуху загалом і перцептивно-мелодичного компоненту музичного слуху, зокрема, доцільно здійснювати саме на підґрунті сформованих ладово-гармонічних уявлень на базі розвиненого відчуття функціональності.

Третім завершальним етапом став *фактурно-семантичний* етап експериментальної методики, метою якого стало формування тембрально-динамічного структурного компоненту музичного слуху за критерієм «Міра усвідомленості тембрально-динамічних характеристик звучання щодо створення художнього образу музичного твору». Осмислення сутності тембрально-динамічного структурного компоненту музичного слуху уможливило її формулювання в якості спроможності майбутніх учителів музичного мистецтва сприймати й визначати, розпізнавати й уявляти всю палітру нюансів тембрального забарвлення та коливань гучності звучання.

На кожному з етапів запропонованої методики покроково вирішувалися навчальні завдання із застосуванням як традиційних, так і спеціальних методів, спрямованих на подальший розвиток музичного слуху студентів факультетів мистецтв засобами інтегративного навчання. З-поміж методів варто виділити: методи розвитку музичного слуху, які були інтегровані з теоретичними, інтерактивними, вербальними, прогностичними, евристичними, бінарними методами мистецького навчання, зокрема «Слуховий тренінг розвитку умінь розпізнавання гармонічних інтервалів та акордів у ладово-функціональному контексті на основі надання їм емоційно-образних характеристик» тощо.

Обробка отриманих результатів порівняльного аналізу дослідження уможливила виявлення позитивної динаміки в розподілі студентів за рівнями розвитку музичного слуху в студентів факультетів мистецтв, що засвідчує доцільність впровадження розробленої авторської методики в освітній процес факультетів мистецтв вищих закладів освіти.

Теоретичне та практичне значення проведеного дисертаційного дослідження полягає в тому, що викладені в ньому теоретико-методичні положення та практичні результати можуть скласти основу для укладання робочих навчальних програм та спецкурсів із дисциплін як музично-теоретичного циклу («Сольфеджіо», «Гармонія», «Аналіз музичних творів» тощо), так і диригентсько-хорового (Хорове диригування», «Хоровий клас», «Читання хорових партитур» тощо), вокального («Постановка голосу», «Вокал», «Методика викладання вокалу» тощо), інструментального («Основний музичний інструмент», «Додатковий музичний інструмент», «Оркестровий клас» тощо) навчального циклу, а також у процесі написання навчально-методичних посібників, методичних рекомендацій з питань музично-теоретичної та виконавської підготовки студентів мистецьких спеціальностей.

У цілому дисертаційна робота Лю Хунюй справляє позитивне враження, результати дослідження викладені чітко та послідовно, що свідчить про досягнення поставленої мети та успішне розв'язання висунутих завдань. Дисертаційна робота логічно структурована, складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, списку використаних джерел до кожного розділу, загальних висновків та додатків.

Основні теоретичні положення та результати дослідження повною мірою відображені в одноосібних публікаціях автора у провідних фахових виданнях України, в міжнародному виданні, та у працях апробаційного характеру.

Дисертація Лю Хунюй на тему: «Методика комплексного формування музичного слуху студентів факультетів мистецтв засобами інтегративного навчання» є цілісним завершеним самостійним дослідженням, яке за своїм науково-теоретичним рівнем, новизною у постановці та вирішенні досліджуваної проблеми, аргументованістю теоретичних положень, висновків та практичним значенням відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 і може бути подане до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 014 – Середня освіта (музичне мистецтво).

Рецензент:

кандидат педагогічних наук, професор,

завідувачка кафедри теорії музики та естрадного мистецтва

факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського

УДУ імені Михайла Драгоманова

2025 р.